

ТРИЗНЕВИК - REVUE NEUROLOGIQUE - **TRIDENT** **UKRAÏNIENNE**

Число 3-4 (457-8). Рік вид. XI. 22 січня 1935 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, вівторок, 22 січня 1935 року.

Довгі століття пройшли після втрати українським народом державної незалежності. Ніколи проте не переривалася українська політична думка, й окремі визначні українці, після упадку нашої державності, пронесли на своїх плечах через віки темряви й рабства ясне світло національного ідеалу — відновлення власної, вільної Української Держави.

Це була для них велитенська праця, часом чорна й невдячна, іноді навіть без належного зрозуміння з боку самого українського народу в часи, коли він, придушений ворогами і позбавлений ними національної пам'яті, спав глибоким сном, з якого його так довго і з такими жертвами треба було будити.

Але праця їх була для добра й блага отчизни, для щастя українського народу, і коли, з розвитком національної свідомості, надійшла слухна пора, — праця та дала ті овочі, яких чекали від неї сіячі ідеї державної незалежності України і по яких в самі темні часи своєї історії підсвідомо тужив український народ. Багатсмільйоновий велитень прокинувся, знайшов себе, зрозумів свої історичні завдання і ясно задекларував свою непохитну волю через виборних представників у законодавчому тілі — Центральній Раді — 22 січня 1918 року —

Вільна, не від кого незалежна держава суверенного українського народу!

Цей день, 22 січня, став нашим національним святсм. Рік-річно

святкують його українці, де лише є до того можливість. І рік-річно в цей день український народ підкреслює свою волю до незалежного державного життя.

В цьому власне й міститься ціла суть, усе велике значіння свята 22 січня, бо в цей день 1918 року український народ, після довгої летаргії, перейняв од своїх будителів свою долю у власні руки й пішов у своє історичне майбутнє, сам високо тримаючи свій державний жовто-блакитний прапор.

Українська Держава, правда, не встояла. Але немає вже сили, — коли в рух прийшов цілий народ, — яка на його шляху до відновлення тієї державности, до його ліпшого майбутнього могла б тепер його спинити.

Назустріч своєму історичному призначенню йде український народ певною, твердою ходою і тепер уже ні в кого немає сумніву в його конечній перемозі: наперед він іде з прапорами 22 січня.

* * *

Сьогодні, де тільки можна, збираються наші люде відсвяткувати день відродження новітньої української державности, вшанувати пам'ять тих, хто життя своє віддав за неї, зміцнити себе на дальшу боротьбу за визволення нашої батьківщини, за її самостійність.

Звичай уже такий склався, що того дня збирають повсюди добровільні датки на будову Українського Дому в Празі для Музею Визвольної Боротьби України.

Нехай же не буде сьогодні таких зборів, такого гуртка, такої громади, такої організації, такого союзу, такої навіть окремої людини, які б не склали своєї, нехай дрібної, пожертви на це великої ваги національне діло.

На київських горах

(Історична фантазія)

Погожий день. На гори київські лилося тепле проміння і огрівало натовп люду, що густо вкрив Дніпровий беріг. Старі, малі, жінки і чоловіки, одні — в піднесенні душі, а хто — зневолений наказом князя, зібрались, щоб почути, а, може, і побачити нового бога. Який він? Лагідний чи грізний? Чи то Сварог поверне знову, що люде забувають його вже стали, чи ще який новий прийде? Невжеж бо Вблос

нас покине і забере худобу та увесь добробут гаш? Чи не розгнівється Перун, що ось його святу подобу волочать від палацу князя?

А Володимир князь, укохане, оспіване «Сонячко Ясне», на пригорку стоїть, в задумі очі втопив у задніпрянській простори. Захарене його чоло глибокі думи одбиває, що в тій державній голові снують.

Поворухнувся. Зняв вгору очі і руки склав, як на молитву. Ущухло все, і, затаївши духа, народ якоїсь таємниці жде, що конче мусить наступити, — ось тільки князь прсмовить слово.

І в тихому повітрі залунали слова, як струни, — то тихі й ніжні, немов благальна молитва, і радісні, як ясна надія, то, як сердешний біль, тужливий, розпачливий перед безоднею страждання й лиха неземного, то — знов — тверді, як криця, та повні певності і віри.

— «О, Боже наш, Єдиний і Правдивий! Ти світ створив і ним, Всесильний, по власній волі володієш. Уся земля, народів доля — в твоїй правіці всемогутній. Через століть далеких мрок, мов зараз діється, я бачу, як Твій Апостол Первозванний — і гори сі, й Дніпро-Слауту, і Київ, осідок державний, в ім'я Твоє благословив. Прорік він, що на місці сьому спочине благодать Господня, правдива віра процвіте, осяє люд благословенний, благословить його життєву путь.

— «І справдилось правдиве слово: на горах сих, тоді безлюдних, величнтя держава стала, прославлена в усіх краях землі, і світ Христової святої віри вже л'ється в прагнуці серця.

— «Нехай навіки славне буде Твоє ім'я Великий Боже, що Ти в своїй превічній волі такую долю нам судив. Молюсь Тобі, о Милосердий, благаю всіма силами душі: будь милостив до свого люду так само у наступній його долі, прости над ним свою опіку, од лиха, напасті, од кривд та од загибелі охорони! Бо бачу: звідусюди хмари бездольний край наш облягають. Ось рветься хмарою одна орда із сходу, — видніють коні, гостроверхі шапки, — а з півночі і друга — в личаках піхотою насунула. Грабують, нищать у святому місті все, чого самі створити не здолають. Немов мороз північний, ті сили (народ одну — татарською, другу — московською назве) скували, бачу, землю нашу, спинили зріст її та розвій вільного задержали життя.

— «А що-ж то далій, там? О, жах нелюдський! На отій землі благословеній, що молоком тече і медом, де так пишаються і ниви й села, — ізнов — которий раз! — осіло лихо, та вже незнане й нечуване, відколи на землі існує людський рід. Що лиш найгіршого в натурі людській зібралось за мільйони діт, прорвалось, як гній з болячки. Мов звір, що з клітки вирвався, распанощилася ота півдичная потвора, гвалтує, рве, грабує, нищить, народу цілі мільйони з насичених осель зриває, жене в далекі ліси та в глибокі болота і холодом та голодом винищує наш люд. Осквернено, зруйновано діми Господні. Замість хатин, немов отара, ламаючи всі предківські звичаї, в загонах нидіє наш люд — зрабований, знеможений, голодний, бо піт його і невсипуща праця лише насильника живлять. Зрабовано останню дзер-

нину й одвезено до тої кузні, де на людей кують кайдани. Я бачу, як уста змлілії благають хоч крихту хліба та падають у кбрчах трупсм, і цілі гори трупів людських заповнюють і села, і міста. Дарма уста дитячі зголоднілі, до лона матері припавши, змагають жадібно хоч краплю, — єдину краплю! — виссати живуцу, — але дарма: із стогоном роспуки кокають на знесилених руках...

— «О, Боже, Милостивий, Сильний! Приймав Ти людську подобу і нестерпимі муки в ній терпів та Сам колись за людський рід молився й плакав Ти кривавими сльозами. Згадай, як був Ти в образі Дитяти й до лона Матері пестливо припадав,—згадай та зглянься на наші муки! Нехай дійдуть до Твогого престола весь плач, всі сльози, кров, страждання, що витерпить судилось нам! Нехай дійде до тебе распачливий той зойк дитячий передсмертний і жаль та милость в Твоім серці прѣмилосердсму хай зворушить! Ти, Праведний, суди по правді, спини ту распаншѣну сваволю, той глум над розумсм, над правдою, законсм, зірви ганѣбні кайдани з того народу, що цілий вік змний до волі прагне! Хай на скривавленій, просякнутій сльозами змлі українській настане мър, хай зацвітуть там спокій, щастя у непідлеглсму ладу державнсму та вільнее в сусідстві добрсм життя!»

Замовк, схиливши голову на груди. В жахливім розпачі, мов остовпілий, весь навкруги народ стояв, недолю поколінь наступних переживаючи в сполошеній душі.

В ту мить яснее небо сліпуча блискавка прошила, і голосний, як грім небесний, та лагідний, як батька слово, почувся голос:

— Амінь. Хай буде так!

22. XII. 1934.

О. Білоусенко.

Завершення слова чином.

8 січня ст. ст. 1654 гетьман Богдан Хмельницький змушений був силою обставин увійти в державну унію з московським царем. Мало не того самого дня через 264 роки українська Центральна Рада виправила фатальну помилку українського гетьмана великим словом IV-го Універсалу, в якому було сказано: «Однині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною суверенною державою Українського Народу».

Цим словом ясно сформуловано весь зміст української національно-державної ідеології. Нічого не потрібно до нього ані додавати, ані віднімати. Лишилося лише завершити його чинсм. І ми бачили й бачимо, як з неумолимою історичною послідовністю і конечністю це слово перетворилося в динамічний процес боротьби за свій ідеал, якого найлютіше, ще незнане в історії людства криваве насильство москалів не може ані задушити, ані зупинити.

Рік річко тайно й явно вся українська нація з псобою святує день 22 січня. Не з слегітним сумом та зітханнєм пригадуємо собі в цей день велике слово, що мовляв було... минулося... не вернеться. Ні! З певністю, що воно є та діє, і з вірою, що здійсниться, ми робимо підсумок національної перемоги духа над матерією на пройденому кривавому шляху, зміцнюємо свої моральні сили й еднаємо їх з духом полеглих борців, щоб без зупинки продовжувати рух все вперед, до сонця нашої національної правди.

Пригадуючи минуле, ми бачимо непохитність закону крови й заліза, яким кується доля державної незалежності кожної нації. Пацифізм ще не один поневолений нарід не здобув собі свободи і не створив власної держави. Доки людству будуть властиві інстинкти егоїзму, насильства й використання слабших сильнішими, доти пацифізм буде зброєю лише лицемірних насильників і сменою для поневолених.

Український народ надто чугливий до гасел пацифізму. Переживши всі страхиття навал різних азійських орд і жорстокої розправи сусідів за спроби мати в своїй хаті свою правду, силу й волю та витримавши на собі тягар світової війни, українці з нечуваною радістю захопилися привабливістю «безкровної» березневої революції 1917 року та жадібно прислухалися до пацифістичних проповідей. Захоплення це мало стихійний характер. Перебороти його жадна національна диктатура очевидно не змогла б, і вже той факт, що вона не повстала, говорить сам за себе. Тоді дуже легко можна було захопити владу з парою сот добрих вояків. Доказом цього є виступ Полуботківців 17 липня 1917 року, які, не мавши перед тим зброї, добули її нелегально, захопили в свої руки місто Київ, не дивлячися на численну в ньому російську залого, та підтримували в ньому протягом двох днів зразковий порядок. Але виступ їх був непопулярний. До них ніхто не приєднався і вони склали зброю. Тому не мають слушности нарікання наших прихильників «твердої влади», що демократизм став їм на перешкоді до створення Української Держави.

Лише цією миролюбивою стихією можна пояснити, як то з півтора мільйона вояків в українізованих частинах не став на захист власної державности ніхто, крім Петлюриних гайдамаків та пари сот юнаків Студентського Січового куріння, які полягли в обороні землі української в Крутах через тиждень по проголошенні IV Універсалом незалежности УНР.

Крути є першою трагічною сферою цвіта української нації — її інтелігентної молоді на вітвар батьківщини, але разом з тим Крути є світлим чином тих, що перші як належить зрозуміли велике слово. І почали за ними ставати до бою все нові й нові борці, а їх ряди в геометричній прогресії зростали. Від Крут почався тернистий, ясно политий кров'ю, шлях української нації до своєї державности. В тумані оманної гри привабливими гаслами ворогів правди й свободи, пройшовши манівці німецько-московської реакції за гетьманату, що породила розхристану махновську анархію, отаманію й червоний боротьбизм, українська нація почала находити єдиний і правдивий шлях

до свого ідеалу та приходити до переконання в необхідності жертв для здобуття його. І з кожною такою жертвою ряди охочих віддати життя своє для добра батьківщини збільшувалися.

Пригадаймо собі кінець 1918 і весь 1919 р., коли все клекотіло в боротьбі. Тоді українське військо з 200 polegлих під Крутами юнаків виросло в 120 тисячну Армію УНР, що билася на всі сторони: з червоною й білою Москвою, з Польщею та з найбільш небезпечним ворогом — внутрішньою анархією, яку викликала отаманія Махнів, Григор'ївих, Зелених та їм подібних. Надзвичайно тяжкий був то період з його кризисом в травні 1919 р. в першому трикутнику смерті. Молода Армія УНР витримала боевий іспит і не загинула. Вона лише зменшилася в 2 з половиною рази, але продовжувала боротьбу.

З приходом їй на допомогу української Галицької Армії наше військо з великим успіхом розбило червоних москалів і знову стало до завязаного бою з білими москалями. Та тут прийшов новий найлютіший ворог — тиф. Перед ним Українська Галицька Армія скапитувала й перейшла на бік спочатку білих, а потім червоних москалів. Брак медикаментів, амуніції, одягу, взуття при лютих морозах та надмір ворогів мали ніби остаточно доконати знищення Армії УНР. Вона знову опинилася в другому трикутнику смерті — Любар-Шепетівка-Миропіль, по боках якого були червоні москалі, білі москалі і поляки, а в середині морально-роскладові бацили в особах отаманів Волоха, Божка й Данченка з їх гаслами боротьбізму.

І що ж?

Не дочекалися вороги знищення українського війська. Ентузіастично-творчий петлюрівський оптимізм переміг непереможні обставини. Армія УНР прорвалася з цього трикутника і пішла в Зимовий похід, в запілля червоних і білих москалів, вірна великому слову ІV Універсалу. Похід цей був триумфом перемоги духа над матерією. Пройшов гомін про нього по цілій Україні і викликав хвилі повстань проти московських окупантів, які сприяли успішному рухові українського й польського військ на Україну в 1920 р. аж до Києва.

Листопадовий похід 1921 р. з нелюдським напруженням фізичних сил серед найжахливіших обставин, в атмосфері підводництва й зради, з його трагічним закінченням в Базарі — був апогеєм нечуваної моральної сили та жертвености українського вояка батьківщині.

Після нього хвилі петлюрівських повстань на Україні не вгасують і до цього часу. Не припинило їх і підступне вбивство в о ж д я н а ц і ї С и м о н а П е т л ю р и 25 травня 1926 р. Навпаки, ненависть до ворогів та відпорні сили проти них зрости: Дух Петлюри кличе до боротьби не лише живих, але й ненароджених.

Успішна чинність таємних націоналістично-петлюрівських організацій — Союзу Визволення України та Союзу Української Молоді — були лише підтвердженням цього. Не помогли москалям ані їх відкриття та розгром, ані лицемірно-ганебний процес в Харькові над чільними провідниками цих організацій. Багато, дуже багато було при цьому замордовано й послано на каторгу на північ Московії

без жадного суду. Та не застрашило це націю. Навіть такі вірні наймити московських можновладців, як Скрипник, Хвильовий та їм подібні, підпали впливу персможного українського національного руху.

Українська нація в огні збройної боротьби та в повені жорстокого криваво-червоного терору остаточно сформувалася. Колишня байдужість до власної державности зникла. Україна вже здобула національно-моральну перемогу. В боротьбі за свій національно-державний ідеал нація не боїться вже ані тортур в льохах ГПУ, ані каторги з повільною смертю на Соловках, ані організованого голodu на багатій і плодородній Україні.

Не зможе тепер окупантам ані лицьмірний урочистий похорон замученого в Москві найчільнішого творця IV Універсалу Михайла Грушевського, ані всякі інші підступні ходи.

Так проходять роки, минають літа, але з кожним з ним до «Книги Биття» української державности записуються все нові й нові дії чину на завершення великого слова IV Універсалу.

В. Прохода.

Листки із щоденника

II.

Alpirsbach, вівторок, 15 січня 1935 року.

Сьогодні офіційно оголошено виследи плебісциту в Саарі. Нічого несподіваного вони не принесли та й не могли принести. Ще заздалегідь була певність, що саме так буде, сталася бо річ природня: діти вернулися до матері.

Отже мене сьогодні цікавить не те, щó вдіялося, а те, як? Перше за все, Саарська земля прибралася на плебісцит, як на празник великий: всюди прапори, гірлянди з ялинки, ілюмінація. Населення в кращій про свято одержі, в урочисто-празниковому настрої пішло до урн як до церкви. День голосування то день свята, давно сподіваного, давно жданого.

I сподіванки не завели. Результати рекордні: з усіх, хто мав право голосувати, з'явилася 98 відс. Річ впрот нечувана. А з поданих голосів 90 відс. було за поворот до Німеччини. Цифри набувають ще більшої ваги, коли пригадати, що безсторонности процедури пильнувала спеціальна міжнародня комісія. Отже про якусь пресію, виборні викрутаси, трюки чи терор з боку заінтересованої в голосуванні Германії не можна говорити. А далі, не всі-ж німці погоджуються — нехай в душі — з сучасним режимом. Але той чи инший режим, який одному до вподоби, другому — ні, то справа внутрішня, річ преходяща. А по-над усім єсть і зостається незмінне — отчизна! I мешканці саарські дали ще один доказ, що для німця справді «Deutschland über alles».

І не дурно сьогодні вся Німеччина святкує. І тут в маленькому, снігом засипаному гірському закутку, звичайно такому тихому й спокійному — атмосфера свята з його радісним галасом. Розумом я поділяю велику радість господарів країни, в якій живу, до якої звик і яку шаную, але душа моя не може перейнятися празниковими настроями. До тієї радості, що навколо мене охопила все, примішується щось гірке, і серце болить і неначе якась стара рана ятриться.

Кожна подія, нехай і в чужому житті, що мене оточує, радісна чи сумна, викликає своєрідні переживання, думки про далекий і близький рідний край.

«Моя дума не тут, моє серце не тут:

Вони ген по Поділля над Збручем...»

Мимоволі встають порівняння, снуються одна за одною думки...

Уявляю собі сьогодні неможливе: в якійсь частині української землі, що належить тепер до чужої держави, те-ж плєбісцит, з усіма міжнародними гарантіями правильності, справедливості й безсторонності. Ставиться питання: чи бажають ті українці зоставатися в чужій хаті чи хочуть повернутися до своєї власної, до України, де вже існує — поки-що в моїх мріях—самостійна держава над Дніпром. І де б те голосування не відбувалося, і за яких умов, за вислідок його я спокійний: син прагне до матері. А коли так, то чого-ж я журюся і завдаю собі болю, та ще до того комбінаціями нереальними? А тому, що на тій певності що-до кінцевого вислїду, за який не може не бути більшості, й кінчається схожість того проблематичного становища, що то собі його уявив, з саарськими подіями. Бо коли можна припустити схожість в тому, що о, то ніякого порівняння не може бути з тим, як. Завжди бо знайдуться у нас оті, стародавню формулу жививаючи в її теперішніх помножених й різнманітних відмінах, — «gente rutheni, natione poloni», оті «тоже русские», оті, щоб гусей та гиндиків не дразнити, скажімо — «мад'яроне». І скільки ще отьх усяких покручів і перевертнів на безмежних просторах, заселених нашим народом? Сьогодні німці в Саарі дали недосяжний зразок культурності, свідомості, патріотизму, дисципліни національно-державної. І як багато треба ще нам при наших некультурності, невиробленості, несталості, як багато треба праці впертої, довгої, систематичної, щоб стати на належний рівень, який би міг, коли б до того прийшло, забезпечити не тільки що о, але й як, щоб з отими саарцями не то зрівнятися, а до них принаймні наблизитися.

Виклав я ото свою печаль на папері, та й подумав: добре, що пишу для себе, а не для друку. Боронь Боже, потрапили б ці рядки на очі яким досвідченим співробітникам безпеченства, сігуранци чи як ще там в якій державі аналогічна інституція зветься, та й спокій би їм одібрали. Гвалт, і тут українська ірідента! Але боятися їм, присяй-Богу, нема чого, можуть спати спокійно: це-ж чисто теоретичні побудовання, фантастичні припущення вбогого емігранта, що на одшибі від усіх живе і на самоті себе всякими далекими від дійсності міркуваннями розважає: бідний бо, сказано, думкою багатіє.

А в дійсності: самостійної України нема, землю нашу поділено кордонами між державами, а кордони ті скріплено трактатами, що

на сторожі їх стоїть сама Літа Націй. І не можна собі навіть уві сні уявити, щоб то вона, та надто тепер, коли до її складу ввійшли такі певні й переконані охоронителі сучасного ладу, як совіти, впорядила б на якомусь, хоч найменшому, клаптику, заселеному українцями, отой фантастичний плєбісцит. А коли б таке іреальне й припустити, то хіба б отак тому й підлягли оті *beati possidentes*? Сьогодні прийнято вірити у вічність трактатів мирових, і непорушність їх охоче підкреслюють навіть ті, хто сам своєю волею з них відкидає все, що йому не до вподоби. А от пан Бенеш у своїй книжці навіть точно означив, що *status quo*, яким до складу Чехословаччини включено й українське Закарпаття, гарантований на триста год. Такий реальний і далекосяглий політик не може помилятися в аритметичних разрахунках. Дарма, що історична практика показує, що вік «вічних» трактатів досі мірявся не століттями, а десятиліттями. Ну, то так було в минулому, а тепер инакше. Чомусь мені крутиться в голові старе речення: «нема пророка в отчизні його», але одганяю його другим: «нема правила без виключення». Отак і тут....

* * *

Веселий галас натовпу, голосні радісні оклики, могутній спів, урочиста й гучна музика, вриваючись з вулиці до моєї хати, повернули мене з сфери теоретичних міркувань до світу дійсного. Через вікно з інтересом дивлюся на те, як святкує місто, одхожу від своїх думок, а через хвилину — знову я на легких крилах уяви вже не тут, а серед своїх людей. І знову порівняння, та цього разу вже цілком реальне.

В Німеччині сьогодні національне свято. За кілька день у нас теж національне свято: 22 січня, день нашої державности. І святкують його урочисто всюди, де дзвенить українська мова: в таємниці душі своєї на Великій Україні, Московією окупованій, прилюдно на інших землях українських, а надто серед української еміграції.

І в день нашого свята державного хочу я побажати всім нам, щоб швидче досягли ми того рівня культурного, що його показали німці в Сарарі; щоб завжди ми мали в себе перед очима той живий приклад високого патріотизму, глибокої свідомости національної, незрівняної дисципліни державної, яку вони минулої неділі всьому світові своїм голосуванням явили. Я радів би, коли б кожен із нас справді наскрізь проинявся і завжди у всіх своїх учинках, у всій діяльності керувався одним принципом творчим: *н а ц і я — н а д п а р т і я м и, д е р ж а в а — н а д к л а с а м и, У к р а ї н а — п о - н а д у с е*. Коли б мій голос міг дійти з цього глухого закутку чужини між рідні люде, я б, вітаючи земляків із святом, що надходить, вдався б до них з одним гарячим заклинком: підіймімося над усім дрібним, особистим, гуртковим, партійним, сектантським, візьмімо за мету собі — загальне добро отчизни і сотворімо ту силу непереможну, що має на оці одне — Україну, її визволення, її самостійність, служення їй, жертву для неї!

Нехай кожен українець, до якої б держави він не належав, зостаючись лояльним її громадянином, всіма фібрами своєї душі, всією істотою своєю перейметься тими нерозривними зв'язками, що всіх нас через політичні кордони єднають в одне неподільне ціле — українську націю. Коли я пишу: «кожної держави», то, звісно, маю на думці лише

державу правову, в європейському розумінні слова, під яке ніяк не підходить червона потвора московська, що тримає в своїх кривавих лабетах батьківщину нашу, оту, словами стародавнього літописця Самійла Величка, «канцеляристи негдись Війська Запорозького», словами, ніби вчора саме про сучасне становище наше писаними, мовлячи, оту «красною і всякими благами ізобиловавшю землю й отчизну нашу — україно-малоросійськую, во область пустині Богом оставленую». З тою пекельною силою, що голодом, кров'ю і смертю вкрила наш рідний край, його в пустелю повертаючи, — боротьба, боротьба на життя і смерть!

Нехай же в ясний, хоч сьогодні прихмарений і тугою повитий, день 22 січня кожен із нас, — чи конає він у московському ярмі, чи стоїть у його паспорті: громадянин польський, румунський або чехословацький, чи наділила його лиха доля вовчим білетом Нансена, — нехай кожен із нас — од Кавказу аж за Карпати і ген світами, де озивається жива душа українська, не тільки відчус себе сином однієї матері — України, але й поставить перед своїм сумлінням питання: що зробив я для неї, для її добра і волі, і що можу і повинен зробити? І зробити, зробіть, не за страх, а за совість, зробіть усе, що в спроможності його.

Вл. Грот.

До Українського Національного Конгресу

Скликана з ініціативи Українського Національного Об'єднання нарада в справі Українського Національного Конгресу одбулася 24-25 грудня у Львові. В нараді взяли участь представники Українського Національно-Демократичного Об'єднання, Української Соціалістичної Радикальної Партії, Української Соціал-Демократичної Партії, Української Народньої Обнови — з Галичини, Української Радикально-Демократичної Партії, Української Соціал-Демократичної Робітничої Партії, Української Партії Соціалістів-Революціонерів — з Великої України. Нарада, що пройшла в спокійній і діловій атмосфері, розглянула поставлені питання і значно посунула наперед справу скликання Конгресу, виробивши основні положення його організації та намітивши приблизно час скликання. Як і коли зреалізуються постанови наради, як і коли відбудеться конгрес — питання інше, але сьогодні вже важно олімітити факт зустрічі за одним столом на діловій нараді представників різних частин української землі, репрезентантів політичних партій з ріжними, дуже далекими одна од другої, програмами, яким досі було трудно знайти спільну мову. Можна пожаліти, що на нараді не взяв участі ніхто з українських діячів Закарпаття, Буковини та Кубані. Тоді представництво земель з українським населенням було б повним. Але в кожному разі підпис під спільною постановою, от як наприклад «Протест українських політичних партій проти терору на Україні», що його було надруковано в минулому числі «Тризуба», представників різних політичних партій, що того разу об'єдналися на спільних думках, являється певним кроком вперед на шляху до національної консолідації, кроком, який можна тільки найщиріше привітати.

Пісня

Синій, як море, як день, золотий —
З неба і сонця наш прапор ясний.
Свій рідний прапор високо несім!
Хай він, ушавлений, квітне усім.

Гляньте, на ньому волошки цвітуть,
Гляньте, жита з його золото ллють!
З жита, з волошок наш прапор ясний,
З неба і з сонця, як день весняний!

Прапор наш рідний — це рідна земля,
Наші простори, річки і поля.
Доки в боях не ушавим його,
Доти не вглядимо краю свого.

Славою, славою вкриєм його,
Кров'ю гарячою серця свого.
Доки його не ушавим в боях,
Доти не будем на рідних полях.

Славою, славою вкриєм в боях!
Вквітчані будем на рідних полях.

О. Олесь.

9. I. 1923.

* * *

Ми наводимо цю прекрасну, повну краси, теплою настрою, патріотичного почуття, незломної віри пісню нашого найславнішого поета О. Олеся з його книжки «Кому повім печаль мою», до якої свого часу ми привертали увагу читачів. На жаль, та книжка, що з такими труднощами побачила світ, та й то покалічена цензурою, — книжка вся ніби виткана з туги, гніву й віри, яка так гостро відбиває нашу трагедію на чужині і так сміливо й впевнено кличе нас далі на бій за визволення отчизни, — не знайшла собі досі належного прийняття і розголосу серед нашого громадянства. Але ми певні, що те, чого не дочули і не добачили сучасники, те оцінять нащадки. І без сумніву в історії нашої літератури вона знайде своє почесне місце, як один із найкращих поетичних пам'яток нашої еміграції, її страждань і надій.

На нашу думку, саме сьогодні, в день свята державности, годиться навести цю прекрасну поезію, присвячену нашому національному клейнодові — прапорові. В ній мистець живими й прегарними образами рідної природи дав втілення краси нашої землі, що її емблемою величньою і святою являється отой клейнод, і не багатьма, повними сили, словами виклав те «вірую», яке об'єднує навколо жовто-блакитного прапора всіх вірних синів українського народу, непереможно кличе їх до чину, кличе на бій!

Коли цю справжню поетичну перлину оздоблено буде музичною оправою, — а ми певні, що це буде, — наша еміграція матиме свій гімн, словами якого аж до перемоги однодушно й голосно повторяти-ме ту присягу, що її давно склала в серці своєму:

Доки його не уславим в боях,
Доти не будем на рідних полях!

6- черговий з'їзд Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції.

---

30 і 31 грудня 1934 року в Парижі відбувся 6-ий з'їзд Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції. З'їзд пройшов надзвичайно урочисто, з великим піднесенням, у прекрасному патріотичному настрої.

Крім дуже чисельної паризької групи Т-ва, на з'їзд прибуло чимало делегатів з провінції, а саме: від філії в Шалеті — полк. М. Татаруля, уповноважений Т-ва, сотн. М. Левицький та пор. І. Шаповал; від філії в Ліоні — підполк. С. Таран, уповноважений Т-ва; від філії в Альгранжі — сотн. В. Силенко; від філії в Греноблі — п. Вонарха, уповноважений Т-ва; від філії в Одені — п. Ляшко; від зв'язку в Мобезі — сотн. В. Титаренко, зв'язковий Т-ва, та п. Цись. Прибули прапори: філій в Шалеті, Одені, Альгранжі та від Корпорації Лицарів Залізного Хреста.

Перший день з'їзду. Перший день з'їзду розпочався, згідно традиції Т-ва, урочистою службою Божою та молебном, що їх відслужив протоієрей Іл. Бриндзан, настоятель Української Православної Парафії у Франції. Співав хор під орудою п. А. Чехівського, збільшений співаками з хору Т-ва.

**Похід через площу Етуаль перед покладенням візка на могили
Французького Невідомого Вояка.**

Зпзреду прапор Федерації Французьких Комбатантів.

На молебні було запрошено чужинців, з яких прибули італійці, португальці, французи, бельгійці та грузини. Чехи прислали вибачення, що не змогли делегувати прапора, бо їхнього прапора було вислано на цей день на провінцію.

Прибули тако-ж п. Піетро Мерліно, голова італійських інвалідів у Франції, та полк. Цхакія, голова грузинських комбатантів у Франції.

Крім делегатів та членів Т-ва, ясно була представлена українська колонія: проф. О. Шульгин, голова Місії УНР у Франції, п. М. Шумицький, голова Генеральної Ради Союзу Українських Емігр. Організацій у Франції, п. Косенко, радник Місії УНР та генеральний секретарь Головної Еміграційної Ради, князь і княгиня Токаржевські-Карашевичі, п. М. Єремів, голова Української Громади в Парижі, та інші.

Управа Т-ва була в повному складі: голова Т-ва ген. штабу ген.-хор. О. Удовиченко, сотн. Казімірчук, сотн. Солсар, п. М. Ковальський та члени Ревізійної Комісії: сотн. Подовик, хор. Лазаркевич та п. Міщанинець.

В урочистім молебні взяло участь, разом з чужинецькими, 11 прапорів. Молебен випав надзвичайно урочисто і справив на всіх, особливо на чужинців, дуже сильне враження. Брав участь в церемонії і прапор Генеральної Ради Союзу Укр. Емігрантських Організацій у Франції.

Ділова частина з'їзду відбулася в помешканні «Триуба», куди по обіді зібралися делегати та члени паризької групи Т-ва на чолі з Управою Т-ва. Помешкання «Триуба» на цей раз okazałoся малим для всіх, що зібралися.

Помешкання було припр'явлено відповідно до моменту. На чолівій стіні — великий портрет святої пам'яті Симона Петлюри, під ним

на українських кольорах розкидано було живі квіти. З-під самого портрету спускався до долу прапор Корпорації Лицарів Залізного Хреста з гарним чорним хрестом посередині. По боках портрету стояли прапори: 3-ої Залізної Стрілецької дивізії, значок командира той-ж дивізії, прапор Федерації Французьких Комбатантів, прапор Т-ва б. Вояків та прапор Генеральної Ради Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції, прапори філій в Шалеті, Кнютанжі та Шалеті.

По обіді о 15 год. в помешканні «Тризуба» голова Т-ва ген. О. Удовиченко одкрив з'їзд короткою промовою, в якій нагадав в загальних рисах ті завдання, які собі ставить Т-во, і вказав на наслідки роботи, яких вдалося досягти Управі. Одзначивши тверді зразкові настрої серед членів Т-ва, настрої, яких не зламала лиха доля із усіма її щоденними турботами та непевною будуччиною, голова Т-ва закликав усіх до об'єднання і до витривалости аж до того часу, коли знову доля покличе всіх нас до чинної роботи. Після того голова Т-ва запропонував встановленням вшануванням пам'яті всіх, хто поляг за Україну, а впершу чергу Патрона Т-ва святої пам'яті Симона Петлюри.

(Далі буде).

Перший делегатський з'їзд Союзу Українських Організацій в Болгарії

(Лист із Софії)

---

4 і 5 листопада м. р. відбувся в Софії 1-ий делегатський з'їзд Союзу Українських Організацій. З'їзд відкрив в. об. голови Управи Союзу п. Дм. Майстренко короткою промовою, в якій, привітавши з'їзд, торкнувся труднощів, серед яких доводиться працювати, закликав присутніх до єдності та побажав з'їздові успіху в праці. На його внесення з'їзд ушанував встановленням пам'яті члена Союзу С. Литвинова та всіх поляглих в боротьбі за Україну.

На з'їзді були заступлені українські організації, що належать до Союзу, а саме: 1) Українська Громада в Софії: п. п. проф. Паращук, д-р М. Корниліїв, П. Педзшенко і Оп. Мишустин; 2) Українське Гімнастичне Т-во «Січ»: п. п. Гр. Крупницький і Ю. Пеставченко; 3) Українська Громада в м. Пловдиві: п. п. Юр. Андрієвський, Б. Кешинський і проф. Шелудько; 4) Укр. Культ.-Благод. Братство в м. Русе: п. п. Я. Малинівський, А. Кириленко і Г. Огієнко; 5) Комітет Рятунку України в Русе: п. п. М. Тарабан і Ів. Коршун; 6) Укр. Громада в м. Слівені: п. п. Оп. Романюк і В. Дементюк; 7) Укр. Громада в м. Відіні: п. Бущенко (2 голо-си).

На голову з'їзду було обрано проф. Дм. Шелудька, а до президії: заступниками голови — д-ра Корнилієва, і п. А. Кириленка, секретарями — п. п. Г. Огієнка і Ю. Андрієвського. Зараз-же після вибору президії з нечисленної і так делегації утворюється опозиція на чолі з проф. Паращуком, яка весь час переводила обструкцію. Хоч як та опозиція була нечисленною, бо всього лише 6 душ, однак їх нічим не оправдана тактика, невміння чи небажання підпорядкувати свої чисто особисті інтереси інтересам загально-національній справі, дуже боляче відбилося на працях з'їзду.

З численних телеграфічних і листовних привітань з'їзд вітали: Пан Головний Отаман Андрій Лівинський, військовий міністр ген. В. Сальський, редакція «Тризуба», Головна Еміграційна Рада, Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі, редакція журналу «Гуртуймося», Союз б. Вояків Армії УНР у Франції, Укр. Воєнно-Історичне Т-во в

Польщі, Український Центральний Комітет у Польщі, Український Допомоговий Комітет у Румунії, Союз Жінок-Українок в Румунії, «Українтаг», Генеральна Рада Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції, Т-во «Музей Визвольної Боротьби України в Празі» і окружний отаман козаків-націоналістів у Болгарії п. П. Кудінов. В імені Союзу козаків-націоналістів у Болгарії (Вільного Козацтва) з'їзд вітав особисто помішник окружного отамана п. Я. Лопух, що прибув на з'їзд з членами Управи Союзу к.-н. та місцевої станиці; вітав полк. Порохівський іменем організованої української еміграції в Румунії.

Після прийому і виключення членів приступлено до п'ятої точки порядку денного — справоздання Управи Союзу, які склали п. Дм. Майстренко — загальний звіт, п. Я. Малинівський — справоздання з праць секретаріату, Звіт ревізійної комісії прочитав д-р Юрніліїв. Фінансового звіту скарбник Союзу п. Тимофіюк не виготовив, тому ця точка з'їздом не розглядалася.

З вичерпуючого справоздання Управи Союзу належить підкреслити, що, не дивлячися на шалений наступ ворогів та дуже невдячний ґрунт праці, Управою переведено в день національної жалоби, 29. X. 1933, в Болгарії протиголодову протестаційну акцію, докладалося зусиль до недопущення в один і той самий день двох українських вечірок у Софії 8. I. 34 р., відсвятковано річницю проголошення незалежності Української Народньої Республіки 22. I. 34 р., свято Тараса Шевченка та річницю смерти бл. п. Головного Отамана Симона Петлюри.

Вживалося заходів до постачання організаціям союзу української преси та літератури, однак, на жаль, прихильно відгукнулася лише редакція «Триуба», журналу «Гуртуймося» і Культурно-освітня секція УЦК в Варшаві. «Діло» і «Час» навіть не відповіли, хоч Управа СУО брала на себе оплату поштової пересилки. Розпродано провінціалним організаціям 109 примірників наукових книжок. В цілях пропаганди української ідеї при всякій нагоді використовувалося болгарську пресу. Велику увагу звернуто на справи організаційні та консолідацію сил, однак із-за перешкод ріжних чинників амбіційного і партійного характеру не все вдалося зреалізувати. Акція збирання пожертв на національні потреби, як Музей Визвольної Боротьби України, Бібліотеку ім. С. Петлюри — не скрізь знайшла належне зрозуміння громадського обов'язку. Де-які організації ще й досі не повернули підписних листів. Досі зібрано на Музей 615 левів та 760 левів на Бібліотеку ім. С. Петлюри.

При Союзі засновано Україно-Болгарський Центральний Комітет Допомоги Голодуючій Україні, але, на жаль, цей Комітет не проявив жадної діяльності.

Управа СУО відбула 32 засідання та 2 поїздки по провінціалних організаціях з нагоди річних зборів та в цілях організаційних.

В основу майбутньої діяльності Союзу поставлено «Правильник Організаційний СУО в Болгарії», вироблений Управою і затверджений на засіданні 22. X. 34 р. Заслухавши справоздання про діяльність Управи, з'їзд одобрив їх ясними оплесками.

В докладах з місць слово забирали п. п. Кириленко і Андрієвський. Цей останній подав проєкт на письмі що-до діяльності СУО на майбутнє, в якому, між іншими побажаннями, домагався утворення мандрівних бібліотек.

Всю увагу зверталося на те, щоб примирити опозицію та притягти її до праці у з'їзді, але, як це не дивно, хоч би тому, що не було між учасниками ідеологічних розходжень, — не помогли з'їздові ширі бажання й

Пам'ятайте, що 22 січня, день свята державности, — день збірок на Український Дім у Празі — Музей Визвольної Боротьби України.

зусилля дорогого гостя з Румунії полк. Порохівського, що взяв на себе місію супер-арбітра. І, як не сумно, але замість ділової праці з'їздові довелося витратити дорогий час на шукання спільного мову, на різні переговори, які ні до чого путнього не довели.

До одної з найвідрадніших сторінок з'їзду треба віднести участь у ньому представника організованого українського громадянства в Румунії полк. Порохівського, який своєю появою вплив струю ясного проміння в скаламучене плесо хронично-кволого українського еміграційного життя в Болгарії. Він виголосив доповідь про положення української політичної еміграції та її ролі в українській визвольній боротьбі. Подав історію і розвиток української еміграції в Румунії, де еміграція інтенсивно працює над собою, з завзяттям проводить культурно-освітню працю і не перестає бути вірною прапором УНР. Доступний формою і глибокий змістом доклад полк. Порохівського полонив увагу учасників з'їзду, який оваційними оплесками дякував дорогому гостеві.

Другий день з'їзду був винятково невдячним: для нарад визначено пізній час, а головне, що в зв'язку з приїздом Тигудеску, місцева влада дозволила наради лише до 10-ої години вечера. З огляду на що багато справ з'їзд змушений був передати на вирішення нової Управи, до якої обрано: д-ра М. Корнилієва—голова, п. Дм. Майстренка—заступник голови, п. Я. Малинівського—секретарь, п. Г. Огієнка—скарбник, і проф. Парашук—радник. Запасовими членами обрано п. п. Романюка і Тарабарга. До Ревізійної Комісії обрано п. п. А. Кириленка, д-ра Андрієвського та І. Коршчуна, а запасовими членами п. п. В. Дементюка і Г. Крупицького.

З'їзд доручив президії з'їзду вислати телеграфічне привітання до Його Величності Царя Бориса III, на яке одержано відповідь такого змісту: «Його Величність Цар дякує широ вам і Союзу Українських Організацій в Болгарії за висловлені йому ласкаві привітання з нагоди вашого конгресу. За начальника канцелярії Груєв».

На закінчення цього допису треба сказати, що дотеперішня праця Союзу і обставини промовляють за те, щоб новообраній Управі побажати успіху та дати їй належну підтримку.

Можна сподіватися, що теперішній голова Союзу д-р Корнилієв, як старий громадський діяч, учасник української визвольної боротьби, запорожець, введе Союз із зачарованого кола та потрапить добити консолідації сил, чого так конче потрібно нашої загально-національній справі в Болгарії.

Я. Малинівський.

Лист із Варшави

На шляхах еміграційної жертвености.

Життя європейських держав дає нам багато прикладів «боротьби за душу» молодого покоління і праці в ім'я реалізації лозунгу «які діти — таке й майбутнє народу».

На цих прикладах не будемо зупинятися, бо маємо їх надзвичайно багато в щоденній пресі. Тут хочемо підкреслити лише, що цей лозунг у всій його величч в останніх часах поставило життя й перед українською еміграцією. «Які діти — таке й майбутнє еміграції».

Дітей на еміграції в сучасну хвилю налічують до 15.000 душ. В одній Польщі їх до 3.500. І ці цифри показують, що, думаючи про збереження себе і тих ідей, які несе еміграція, належить подумати, може й передовсім, про цю армію наших наступників, які вже незабаром увільнуть свою свіжу молодечу енергію, запал, молодість в наше еміграційне життя, в еміграційну працю.

Вистачить глянути тут на сучасну структуру хоч би торунської еміграційної колонії у Польщі — 42 дійсних члени, 10 співробітників і 67 дітей (цифри подані на з'їзді), щоб перекоонатися в тому, що коли дуби старіють і навіть падають, то на зміну їм росте молодий дубняк.

Серед багатьох заходів, скерованих в напрямку уможливлення українським еміграційним дітям одержати національне виховання і освіту, хочемо зупинитися тут на заініційованій в 1931 році д-ром П. Шкуратом і широко підпертій українським суспільством будіввлі захоронки для дітей українських емігрантів у Перемишлі.

Ще трохи спільних зусиль — і будову захоронки буде закінчено.

Буде це не лише скромний пам'ятник нашої жертвености, але й яскравий доказ зрозуміння нами потреб і вимог хвилі, яскравий доказ того, що спільними силами творяться великі діла.

Захоронка для дітей українських емігрантів стане в найкращій околиці Перемишля, на найвищій його горі, біля старого княжого замку, в 50 кроках від великого парку. 60 емігрантських дітей знайдуть в ній вигідне приміщення, а кошти утримання одної дитини не перевищать на місяць 20 золотих.

Про гостру потребу цієї захоронки свідчить хоч би той факт, що вже сьогодні в українських школах Перемишля вчиться 42 дітей українських емігрантів. Але будову захоронки треба закінчити. На її будову до 1 листопада мин. р. було зібрано 7.404 зол., на куплену в лютому 1933 року парцелю і будову видано — 7.837 зол. Але це становить лише половину тієї суми, яка потрібна на цілковите викінчення захоронки.

Будова вимагає від нас дальших зусиль, дальших і невідкладних пожертв*).

* * *

Багато ділянок нашої еміграційної праці чекає цієї жертвености української еміграції, багато ріжних підписних листів кружляло і кружляє по-між неї. І оскільки мали ми можливість слідкувати за перебігом тих чи інших збірок на потреби нашої національної праці — українська еміграція у Польщі завсігди широко на них відгукалася.

Одначе економічна криза, яку переживає й українська еміграція в Польщі, боляче дається в знаки і на вияві її жертвености в останніх часах. Від де-яких цифр, що її характеризують, починає вляти сумом. Кажучи це, не хочемо бути голословними і даємо приклади.

Погляньмо, як зменшуються наші пожертви на Бібліотеку ім. С. Петлюри у Парижі, як падає наш національний податок, яким підтримуємо ми працю Головної Еміграційної Ради над пропагандою української ідеї на міжнародньому полі.

Головною Управою УЦК і його відділами у Польщі було зібрано (дані, оголошені на з'їзді):

	На фонд Бібл. ім. С. Петлюри в Парижі золот.	На фонд Головн. Емігр. раційної Ради золот.
За 1929 рік	388,70	
1-ий кварт. 1930 р.	19,50	10,00
1930-1931 рік	1.147,86	3.027,27
1931-1932 »	1.104,41	1.095,10
1932-1933 »	287,85	646,85
1933-1934 »	177,70	60,30
Від 1.IV до 15.IX 1934р.	108,50	6,00

*) Перші пожертви в 1931 році зложили: д-р П. Шкурат — 50 зол. і Т-во Допомоги Українським Емігрантам у Каліші — 500 зол. І. ЛІ.

В ці суми не входять пожертви, безпосереднє надіслані до Бібліотеки і Ради, а лише ті, що пройшли через касу УЦК.

На фонд Головної Еміграційної Ради, як бачимо, за останніх півроку українською еміграцією у Польщі було зібрано 6 золотих національного податку, по одному, і як видно, символічному, золотому на місяць.

Завинили тут уже не матеріальні обставини української еміграції у Польщі. Причин слід шукати де-інде.

І чи не роскішним і багатомовним жестом Головної Еміграційної Ради був дарунок представникам української еміграції у Польщі на 3-му її з'їзді нововиданої книжки проф. О. Шульгиця— «Без Території»...

І. Липовецький.

Протест проти терору на сов. Україні

Головна Еміграційна Рада вислала до п. Авенюля, генерального секретаря Ліги Націй, наступного листа, підписаного головою О. Шульгицим, генеральним секретарем І. Косенком і уповноваженим Головної Ем. Ради в Женеві М. Ливицьким:

Женева, 16 січня 1935 року.

До Його Екселенції п. Авенюля,
Генерального Секретаря Ліги Націй.

Високоповажний Пане Генеральний Секретарю!

Замах проти члена Політбюро Кирова прислужився до поновлення терору по всьому совітському союзі і особливо в нашім краю — Україні. Цей замах був результатом боротьби різних течій комунізму. Глибока хвороба, яку переживає совітський союз, невдоволення населення переконали де-які большевицькі угруповання в необхідності змінити чи принаймні попустити режим. Але ця опозиція наразилася на непримиримість Сталіна і його оточення. Вбивство Кирова, довіреної особи диктатора совітського союзу, було сигналом до нападу на цю опозицію і до знищення її, бо небезпека її ще збільшувалася тому, що населення гаряче цікавилася боротьбою між керуючими колами.

Україна зачеплена була особливо, бо 28 осіб було розстріляно за раз, не рахуючи дуже численних арештованих і висланих на північ.

Ці розстріляні були обвинувачені в приїзді з-за кордону для доконання терористичних актів на Україні і допомоги таким чином відділенню України від Москви.

Інтересно відмітити, що серед розстріляних є українці з Східньої Галичини, що, ставши комуністами, вже кілька років, як оселилися на совітській Україні. Вони пробували, як колись Скрипник, погодити комуністичні тенденції з українським духом патріотизму.

Іхнє заарештування і їхня смерть довели зайвий раз, що подібне погодження є неможливим, що режим, накинута Україні Москвою, є різко ворожим Україні і що відділення від Москви є єдиним способом встановлення свободи і нормального життя в цій країні. Ця нова хвиля терору викликала велике враження по-між усіма українцями, що живуть по-за ССРСР.

Українська фракція польського союму, всі українські партії як Східньої Галичини, так і Великої України і Союз Українських Журналістів винесли протести проти терору і розстрілів без суду на Україні.

З мотивів гуманності Головна Еміграційна Рада, що об'єднує найголовніші організації українських емігрантів Бельгії, Болгарії, Китаю, Франції, Люксембургу, Польщі, Румунії, Чехословаччини, Туреччини, Югославії, енергійно протестує проти приговорів смерті без суду, проти арештувань і незаконних заслань, як рівно-ж і проти режиму терору і голоду, від якого терпить Україна.

З життя й політики.

— Атенат на Кирова. — Його соціяльне підложжа. — Нова політична сила. — Дальші перспективи.

Справа про вбивство Кирова офіційно закінчена. 117 розстріляних в Ленінграді, Москві, Києві і Мінську в порядку червоного терору безпосереднє після вбивства Кирова, 14 розстріляних в Ленінграді за належність до організації, яка приймала участь в підготовленні замаху на Кирова — це такі офіційно відомі цифри тих жертв, на яких совітська влада помстилася за смерть одного з своїх найчільніших представників. Скільки цих жертв було в дійсності, скільки в зв'язку з вбивством Кирова офіційно вислано на заслання, про все це довідаємося лише з часом.

Хоч вбивство Кирова виглядало в совітських колах велике занепокоєння, про причини й обставини, які привели до організації і виконання цього терористичного акту, совітська преса пише дуже мало і скупо. При чому дуже характеристично, б лише подробиць ми знаходимо в таких другорядних органах, як «Комсомельская Правда», в той час, як «Правда», призначена для масового поширення в СССР і закордоном, обмежується мінімумом даних. Проте при цілій скупості совітських даних можна знайти в них де-який матеріал, який дозволяє виявити обставини, зв'язані з організацією вбивства Кирова.

Офіційна совітська версія полягає в тому що організація замаху на Кирова переведена колишніми членами опозиційної групи Зінов'єва і Каменева. В зв'язку з цим переведено арешт Зінов'єва і Каменева, розпочато в пресі кампанію проти зінов'євців і троцькистів, в закордонну пресу пушено без жадного сумніву інспіровані владою відомості, що організатори вбивства хотіли висловити протест проти правого курсу Сталіна і його компромісової політики що-до капіталістичних держав.

Більш уважний аналіз навіть скупих совітських матеріалів, оголошених в цій справі, примушує поставитися до офіційної версії з великими сумнівами. Примушує висловити припущення, що оточення диктатури, висовуючи цю версію, хотіло використати смерть Кирова для того, щоб унешкодити колишніх лідерів опозиції на випадок наступлення подій, які б їх могли активізувати.

В совітському обвинувачуючому висновку подано роки всіх 14-ти розстріляних за участь в організації замаху на Кирова. Всі вони — люди віку від 30 до 35 років, всі вони — члени партії, теперішні або колишні, вилучені під час чистки. При їх роках, треба думати, вони могли вступити в партію лише через комсомол; їхній вік виключає можливість більш активної участі в зінов'євській кампанії проти Сталіна, яка була в 1926 році. Треба думати, що їх причетність до зінов'євської опозиції, яку їм закидає офіційна версія, йде так само по лінії комсомолу і зв'язана із спробою Зінов'єва опанувати комсомолом і сфлікати мимо

**Не забудьте 22 січня покласти і свою цеглину на будинок власний
Музею Визвольної Боротьби України в Празі!**

Сталіна з'їзд комсомолу в 1926 р. Про теперішню причетність групи 14-ти до комсомолу знаходимо глукі звістки в совітській пресі. В «Комсом. Правді» (ч. 236 з 23. XII) говориться: «Де-які з осіб, названих у повідомленні про попереднє слідство (Котельманов, Румянцев, Толмачов і інші) відомі комсомолу», далі йде їх характеристика, як капітулянтів, дворушників то-що, яка для нас не є цікавою. В офіційному повідомленні про слідство («Ком. Правда», ч. 239 з 27. XII) наводиться уривок і зізнань одного з обвинувачених: «організація мала ряд зв'язків (звеньєв), що були в місцях концентрації молоді». Що означає ця туманна формула—«місця концентрації молоді»? Чи не йде тут мова про совітські високі школи і технікум? Думаємо, що ці вказівки дають підстави зв'язувати групу 14-ти не з бувшою опозицією, а з теперішнім комсомолом, з сучасними настроями совітської молоді.

Є характеристичним, що після вбивства Кірова в «Комсом. Правді» є ряд натяків, які вказують, що, за оцінкою совітських чинників, серед молоді не все гаразд. В наступній статті «Комс. Пр.» ч. 239 з 27. XII подається така характеристика совітської молоді 18-20 років: «Вона виросла в совітських умовах, в спокійних обставинах. Ця молодь не знала тягару капіталістичного ладу, не приймала участі в громадській війні, нарешті по своєму віку вона ще не досить загартована в боротьбі з класовим ворогом... Чи не впливає з цих фактів, що сучасна молодь, яка складає основну масу комсомолу, потребує спеціального ідейно-політичного загартування, якого не можна досягнути без повного опанування революційної теорії». В ч. 302 «Ком. Пр.» з 30. XII редакція додає до повідомлення про виявлені ухили серед молоді в Мінську таке своє зауваження: «Рештки розбитих ворогів партії ще пробують де-не-де піднести голови. При цьому вони розраховують у першу чергу на молодь. Власне через те їх оживлення ми бачимо перш за все по школах». В ч. 292 з 18. XII «Комсом. Пр.» пише: «користуючися самозаспокоєнням де-яких наших активістів, класово-ворожі елементи досталися до рядів комсомолу. Подібні факти існують зокрема в націснальних організаціях».

Коли залишити поліційний стиль всіх цих повідомлень, свідчать вони про те, що серед совітської молоді йдуть процеси ферментації, що ця молодь виявляє незадоволення існуючим режимом, що з елементів близьких молоді і зв'язаних з нею безпосереднє, рекрутуються люде, які стають на шлях терору.

* * *

Що совітська молодь є незадоволена, що серед неї творяться настрої, неприхильні совітському режиму, цьому дивуватися не доводиться. В результаті перебудови соціяльних відносин, створеної совітською революцією, рух до освіти, до культури серед народніх мас совітського союзу набрав колосальних розмірів. Кадри тих, що, здобуваючи освіту з неймовірними труднощами, хочуть дістатися на вищій соціяльний щабель, зросли в колосальному темпі. Між тим що-далі оформлюється режим диктатури, тим все більше безнадійним і безвихідним стає становище всіх цих нових кадрів. Доступ до партії, який забезпечує дельшу кар'єру, все більше утруднюється, спеціально після прийняття нового організаційного статуту, ухваленого XVII з'їздом. Партія обертається у вищу замкнену упривилеювану касту. Режим економії, постійні скорочення штатів совітських установ, позбавляють надії на улаштування в совітському апараті. На молодь падає весь тягар совітських навантажень, зв'язаних часто з особистою небезпекою, реалізація всяких ударних кампаній, які вимагають величезного напруження, і разом з цим нема перед нею жадних перспектив. Більш забезпечені посади, більш вигідні позиції в совітському й партійному апараті зайняті комуністичною аристократією, а нових не передбачається.

Справді, що може пред'явити Сталін для задоволення потреб і ви-

мог цих численних нових кадрів? Умістити хвалебну статтю і портрет в «Правді», як це стало модним на протязі останніх місяців? Почати організовувати державні дансинги й оголосити можливість поєднання фокстроту з пролетарською ідеологією? Але цього всього аж надто мало, для нас тої молоді, яка про заможне й гарне життя читає лише в совітській пресі, провадячи напівголодне існування.

Що-ж дивного, що серед цих умов серед молоді починають наростати ворогів владі настрої, що з її кадрів виходять терористи.

Офіційна совітська версія намагається затушкувати політичний зміст атентату на Кірова зарахуванням його до виступів опозиції. Думаємо, що з того факту, що особи, причетні до групи 14-ти, співчували свого часу руху Зінов'єва, як акції, скерованій проти пануючого в країні режму, робити з них зінов'євців тепер є надто поспішно. Які це можуть бути зінов'євці, коли вони стали на шлях терору, коли про Николасва один із свідків говорить, що він висловлювався взагалі проти совітської влади.

Атентат на Кірова є виступ на політичну арену нової політичної сили, нової генерації, вихованої совітським режімом. Не знаємо, з чим вона приходить і які гасла вона висуне. Можливо, що єдиним гаслом, який об'єднує її всю, є лише часло: «геть із Сталіним», подібно до того, як рух в колишній імперії перед 30-тю з лишнім роками об'єднувався лише гаслом «геть з самодержав'ям»

Організація атентату на Кірова вказує, що, як один з засобів боротьби, ця нова сила висовує терор. Уважаємо, що є зайвим говорити про доцільність такого роду боротьби. З історії політичних рухів ми знаємо, що при певних обставинах користування терором, як засобом політичної боротьби, є явищем закономірним і неминучим. Там, де панує диктатура, де відсутній режім політичної свободи, нагромаджена громадська енергія і незадоволення знаходять свій виход в терорі не перший раз. І не буде нас дивувати, коли атентат на Кірова буде не останнім терористичним актом в СССР.

В. С.

З міжнароднього життя.

— З р. 1934 на р. 1935.

Plus ça change, plus c'est la même chose, — чим більше це міняється, тим більше це — те саме, що й було, — говорить відоме французьке прислів'я. Ним мабуть найліпше можна схарактеризувати й становище міжнародніх взаємовідносин, з яким вони перейшли з р. 1934 до р. 1935.

Змін було в минулому році багато. По-перше, в людях, що стояли у самих колес міжнародньої динамики. Зійшли навіки не лише з політичної арени, але впрост з людської, і то в насильний спосіб, такі люде: румунський голова влади Дука, австрійський канцлер Дольфус, польський міністр Перанький, югослов'янський король Олександр, французький міністр закордонних справ Луї Барту, а при самому кінці року один з чотирьох китів цілого СССР — тов. Костріков, псевдоним — Кіров. Природною смертю вмерли такі чільні в Європі люде, як германський останній президент маршал Гінденбург та французький президент часів великої війни Раймонд Пуанкаре, а неприродною, бо злиднями й голодом прискороною смертю загинув у московській неволі перший президент Української Народньої Республіки Михайло Грушевський.

За змінами в людях йшли зміни й у взаємовідносинах великих і малих держав між собою; падали одні концентрації, вставали нові. Так, англійські кордони з Па-де-Кале, явна річ метафорично, але разом з

тим і дуже многозначно, пересунулися на Рейн. З другого боку, та сама Англія, що, з причини цього пересунення, стала немов би сусідкою Німеччини, зараз одночасно клопочеться за тим, щоб Германія повернулася до Ліги Націй, доставши за той поворот нагороду в подобі легалізації її озброєння, що його німці фактично вже й перевели, не дивлячися на те, що мирові договори в рішучий спосіб це їй заборонили і що заборона обставлена ніби то дуже поважними санкціями. Далі, так само Франція, що збирає в цілій Європі до купи всі, які трапляються по дорозі сили, щоб бути ще могутішою, ніж вона є, на випадок можливого конфлікту на Рейні, знайшла разом з тим шляхи, щоб зговоритися з урядом Адольфа Гітлера що-до Саари, а після саарського плебіситу 13 січня, як того всі сподіваються, має вступити в безпосередні з Германією пересправи. Англо-франко-германські взаємини ненавчєб-то за минулий рік стали під знаком радикальної зміни, але ніщо поки-що не говорить за те, що та зміна таки відбудеться.

Так само стоїть справа і по-за межами вказаного європейського сектора. На початках минулого року можна було констатувати глибоке італо-французьке розходження і гаряче приятельство фашистівської Італії з гітлерівською Германією. Кінець року дає нам становище впрот протилежне — фантастичну зміну декорацій. На час, коли писано ці рядки, Італія й Германія стоять ніби-то у ворожих таборах, а французький міністр закордонних справ П'єр Ляваль пересправляє в Римі з Беніто Мусоліні та навіть і з папою римським. Чи-ж це кінець стародавньому суперництву двох державних латинських сестер, одрив Італії від її середне-європейської політики та приєднання до французького блоку? Того сподіваються всі, хто стоїть по стороні Франції, але чи означає ця зовнішня зміна разом з тим і зміну внутрішню? Можна мати сумнів що-до цього. Бо-ж щоб там не сталося, яких би форм не прибрало на зовень нове італо-французьке наближення, внутрішні елементи суперництва Італії та Франції на європейському континенті зостануться ті, що й були. Це видно вже й з того, що, коли вірити пресовим звісткам, з пересправ Ляваля-Мусоліні винято пункт про ревізіонізм, в цьому питанні ніби-то латинські сестри і на майбутнє зостаються в таборах протилежних. А це-ж таки питання основне зараз для цілої міжнародної політики в Європі і обійти його не дано нікому, навіть зговорившися.

Далі на схід, бачимо так само повну зміну декорацій. Польсько-німецька ворожнеча перетворилася в приятельство, в ніби-то цілком сердечне добросусідське державне співжиття. Натомість хитаються, бо заломилися фр-нко-польські многолітні союзні взаємини. Ця зовнішня радикальна зміна говорить так само не про зміну, а про тяглість основної політики вказаних трьох держав. Німці й поляки замирилися, бо змовилися на протязі десяти літ не торкатися тих із питань ревізіонізма, які могли б викликати між ними конфлікт, до війни влючно. Що-ж до Франції та Польщі, та незгода проміж них зайшла тому, що Франція хотіла, щоб Польща стала разом з нею на сторожі тих державних кордонів, яких Польща боронити не хоче. Їх поділяє різне ставлення до різних точок того самого ревізіонізму, і так званий Східній Пакт тому й став яскравою межею їх розходження.

Ці зміни-незміни можна констатувати в житті не лише великих, але менших і малих держав. Усі оті дипломатичні новотвори, що повстали за минулий рік, як, скажемо, Балканська Антанта чи Антанта Балтійська, пересякнуті елементами того-ж таки старого вже для Європи ревізіонізму. Пересякнуті ним і вся політика держав цілої Європи і не буде наш старий континент мати спокою, доки європейська дипломатія не знайде, що-до нього, якоїсь цілком реальної формули, яка б задовольнила і прихильників status quo і його противників. Питання лише в тому, чи таку формулу за ближчий рік, чи взагалі за ближчий час, знайти буде можна. Хто знає...

В Європі — зміни-незміни, а на Далекому Сході справа стоїть на чистій формулі — без змін становище напружене, головним чином що-до

японо-совітських взаємин, і ключ до того напруження, як і був, зостається в японських руках. Року 1935 світова опінія цілий час вважала роком, коли почнеться збройна боротьба між совітами і Японією чи з попереднім оголошенням війни, чи й без тої формальности. На протязі недовгого часу зможемо тепер уже перевірити, чи так воно й буде, чи та опінія помилилася. Якихось ближчих вказівок на те чи инше поки що не маємо. Вичекаймо.

Observer.

З преси.

16 грудня мин. року сповнилось 15 років, як московська совітська армія, окуповуючи Україну, передостанній раз зайняла Київ. З цього приводу майже вся совітська преса помістила статті й замітки, а московські «Известия» випустили 16 грудня навіть спеціально присвячене цій події число. Користаючи з випадку «ювілею», московська совітська газета намагається показати всі благодійства, які червона Москва зробила для України за 15 літ свого панування. Передовиця, наприклад, говорить, що

«Совітська Україна зробила за останні роки величезні успіхи: її вугляна енергетична база, її «Дніпрогез», разом з усім дивовижним комбінатом, її чорна металургія, її тракторний завод у Харькові, її машинобудівельні гіганти, її колхози й совхози, — все це складає міцну й незломну базу дальшого розквіту».

Не згадано лише про голод, яким Москва виморила мільйони українського населення. А що торкається хоч би того знаменитого «Дніпрогезу», то до речі тут нагадати, що замітку про нього можна знайти з французької преси в цьому-ж числі «Тризуба» (див. стор. 26). Як виглядає це совітське чудо, скоріше чудо чужоземних інженерів, можна довідатися тако-ж з «Тризуба» ч. 1—407 з 7. І. 1934, стор. 23-24 де згадано про наукову доповідь на цю тему проф. І. Шовгенова, б. ректора Української Господарської Академії в Чехословаччині.

Передовиця названих «Известий» не від того, щоб при цій нагоді полоскотати «хахлам» і національну пиху. Це большевикам нічого не коштує, а може хтось на цього гачка й вловиться:

«Не підлягає жадному сумніву гігантський ріст української культури, величезні досягнення у всіх галузях науки й мистецтва. Українська мова, що в минулому трактувалася, як «наречіє», завоювала собі признання, як мова знаменитого народу. Будівничого своєї власної долі».

Згадавши про інтриги на Україні капіталізма, фашизма, різних

---

22 січня не повинно бути ні одної громади, ні одного громадянина, які б не дали своєї легіти, нехай найскромнішої, на Музей Визвольної Боротьби України в Празі!

чужоземних контр-розвідок і т. д. та українських емігрантів, на яких «трудові маси України» дивляться ніби з «великим призи́рством», передовиця все-ж рекомендує дальшу найенергічнішу «боротьбу за соціалізм» і «пролетарську невсипучість». Ми знаємо, що це означає. Розуміють це, звичайно, і на Україні.

Висловити свої мудрі думки про Україну з приводу «ювілею» притягнуто навіть самого Сталіна, Петровського, Радека. Це важка совітська артилерія. Україна, очевидно, примушує до її вживання. Залишимо поки на боці Петровського, цього «самоотверженого малороса». Але хто б сказав, що Сталін уже так давно воює за щастя України? Подано його статтю ще з 1 грудня 1918 року, названу «Україна освобождається», в якій він пише:

«Україна визволяється — спішіть їй на допомогу».

А щоб не впасти в блуд, треба навести ще один уступ з його статті:

«Українська директорія» на чолі з авантюри́нком Петлюрою і з гаслом старої «самостійности» на «новий» лад, — новий, вигідніший, ніж гетьманство, параван для нової англо-французької окупації України».

І Сталін рекомендував своїм бандам «визволяти» Україну, бо про московську, справжню окупацію України у большевиків говорити не прийнято. На їх мові, — дамо тут уже слово «всеукраїнському старості» Петровському, — окупація України Москвою зветься

«звільнення від денікинських банд і петлюрівщини».

Виявляється тако-ж, що великим авторитетом в українській справі є й польський жид Радек, нині придворний сталінський журналіст. У своїй статті, після довгих міркувань на тему зазіхань на Україну ріжних капіталістів і їх краху наслідком благодійної проєкції «братньої» совітської Москви, він говорить:

«совітська влада не лише вивела Україну на шлях до заможного життя, але вона вивела український народ, як націю, на шлях розцвіту».

Коли совітська влада може похвалитися «досягненнями» — то це в сфері нахабства й брехні: вони справді «планетарні».

* * *

«Правда» в ч. з 30 грудня минулого року пише:

«Боротьба за чистоту і ясність мови — це боротьба політична. Відомо, як перекручували українську мову буржуазні націонал-ухильники, щоб витворити штучний мур між українськими працюючими і російським пролетаріатом. Націонал-ухильники винищували в живій мові все, що було принесено пролетарською

революцією, і будували її за зразками буржуазної контр-революційної балачки».

Думаємо, що ці думки «Правди» мусять бути увіковічені на науку живим і на вічну пам'ять всім потомним українським поколінням. Всі гонителі українського слова з царславних часів можуть спокійно спати в могилі: їхня справа ще не вмерла. Вони мають достойних спадкоємців.

* * *

«Послѣднія Новости» ч. 5030 з 31 грудня 1934 р. повідсмляють про публічне зібрання в Парижі російського Республікансько-Демократичного Об'єднання, на якому п. П. Мілюков зробив доклад на тему «Європа, Росія й еміграція». Подаючи звіт про це зібрання у великій статті, «Послѣднія Новости» чомусь соромливо мовчать про деякі цікаві запити од присутніх на докладі і відповіді на них самого докладчика, що їх наш співробітник на власні вуха чув. На запитання:

Як ставиться докладчик до прийняття ССРСР до Ліги Націй?—

одповідь п. Мілюкова була, що цей факт треба вітати, бо

прийняття ССРСР до Ліги Націй «предупреждает» Росію від розподілу

На запитання, як докладчик дивиться на «український фронт», на якому дуже неспокійно, п. Мілюков одповів:

Я сам дуже неспокійний за український фронт.

Уважаємо за приемний обов'язок зафіксувати цей страх перед розподілом Росії одного з видатних лідерів російської еміграції і його непокій за «український фронт».

* * *

Чули ви коли, читальнику ласкавий, про існування слов'янського племені, що зветься: «лепковиці»? Честь цього надзвичайного відкриття на полі ніби добре вже дослідженої етнографії східнього слов'янства належить паризькому журналові «Иллюстрированная Россия». Там в ч. 3. під заголовком: «Русская жизнь в Польшѣ» власний кореспондент подає кілька ілюстрацій з текстом, що їх пояснює, а між иншим і таке:

«Мисль Лепко», «красавецъ Лепковицъ» з російськими національними стрічками. Мода на «міс» пробилася в саму глушину Карпатів, де живе «древнее руское племя «Лепковъ». Допіру в Криниці відбулося обрання найкращі дівчини і парубка, що їх фотографію ми й наводимо».

І справді, на фотографії бачимо парубка й дівчину, а в кожного через плече широка трьохкольорова стрічка — російська! Та маскарад не дуже вдалий, бо на стрічці великими літерами надруковано «Л е м к о». Найкраще зробила б редакція російського журналу, коли б залишила зовсім в спокою український народ, з усіма племенами, що до нього належать. А коли вже те їй над силу і вона й досі живе допотопними уявленнями про «єдиний руский народъ отъ Камчатки до Карпатъ», то нехай на сором собі не вигадує не існуючих «лепковиців» і принаймні правильно наводить ім'я «древняго рускаго племени», — дарма, що воно таке чуже й трудне на московське вухо, — лемків. А то виходить чималий конфуз для представників «общерусской» ідеї, які почувають себе в глушині Карпатів, ніби в індійських нетрах.

* * *

Паризький «L'Economiste Européen» ч. 2233 з 21 грудня 1934 р. присвячує докладний і дуже інтересний технічно-економічний етюд п. Ch. de Peyret-Chappuis, присвячений так званому «Дніпрогезові» — гідравлічній електричній станції на Дніпрі з комбінатом заводів коло неї. Автор доводить, що електрична енергія на «Дніпрельстані» коштує большевикам не пів копійки, як то передбачалося проектами, а 10 копійок за кіловат-годину, і що з 6 заводів-споживачів енергії на ходу зараз лише два, та й то один з них одержує сировину з Уралу і працює з перебоями.

З другого боку, на практиці виявилось, що будову зроблено так, що наближення берлин до шлюзів є небезпечним з огляду на велику швидкість течії — 4 метри на секунду.

Автор твердить, що «Дніпрельстан» причинив шкоду рибальству, бо риби немає ходу з низу. Наслідком утворення коло «Дніпрельстану» озера в 160 кв. кіл. може появитися небезпека малярії.

* * *

Даючи в «Новому Часі» огляд останньої вистави Українського Товариства Прихильників Мистецтва у Львові, д-р В. Пачовський пише про працю Леоніда Перфецького:

«Л. Перфецький виставив побіч елегантних акварелів (Весна) монументальний твір нашої трагедії — «Під Базаром», що підніє рівень цієї вистави до події національного значіння».

Картину ту написав автор на вшанування 359-ти ще року 1929; її добре відомо в Парижі. Вона разом з реєстром наших героїв оздоблювала українську церкву під час жалібної служби Божої, вона підіймала настрій у присутніх на урочистому зібранні пам'яті героїв Базару, влаштованому тоді Т-вом б. Вояків Армії УНР у Франції; свого часу, отдаючи признання сильній патріотичній праці молодого маляра, ми наводили в «Тризубі» її репродукцію. Та

так, як і книжки, мають свою долю й картини. Кільки год тсму у тому Львові, куди її було перевезено, не могла вона собі знайти притулку, бо не пасувала до тодішніх настроїв певної частини тамошнього громадянства, і треба бути дуже вдячним тсму меценатові, який зберіг її в українському місті, аж до часу, коли вона могла бути прилюдно виставленою і знайти признання.

Ми тому з особливою приємністю наводимо цю справедливую оцінку історичного твору нашого молодого і талановитого баталіста.

З приводу державного свята 22 січня в Українській Православній Церкві в Парижі — 96, Bd. Auguste Blanqui, метро Glacière — відбудеться в неділю, 27 січня, урочиста служба Божа, а після неї молебен.

Українська Громада в Шалеті

*замість поздоровлень з Новим Роком склала пожертву
на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі.*

Рідне військо — українським дітям

Коли вам дорогі традиції української визвольної боротьби, коли ви дбаєте про те, щоб прищепити їх своїм дітям, — подаруйте в день національного свята своєму малому синові, — майбутньому козакові, — малюнки козаків славної української армії з року 1920.

Розвиваючи в малечі любов до славного минулого, ви разом з тим сплите в допомозі й Українській Бібліотеці ім. С. Петлюри, яка отримала від редакції «Тризуба» в дар те, що залилося від нагладу.

Од Редакції

Ще раз дякуючи за нові численні привітання з Новим Роком і Різдвяними Святами, що надійшли з різних кутків світа до «Тризуба», Редакція певна, що кожен справжній прихильник нашої справи зміцнить своє побажання успіху в праці, яке являється для нас великою моральною, підтримкою, і своїм чином, нехай невеликим, але витриманим і постійним: своєю передплатою на «Тризуб» та його поширенням.

Випускаємо це число подвійним. Наступне має вийти в неділю 3-го лютого с. р.

Хроніка

З життя укр. еміграції. У Франції.

— З життя Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі. За місяць грудень Бібліотека дістала такі грошеві пожертви: 1) інж. Й. Павловича з Кишинєва збірка на лист ч. 207 — 100,80 фр., 2) Дм. Геродота з Букарешту збірка на лист ч. 543 — 52,60 фр., 3) Дм. Геродота збірка підчас Академії 25 травня 1933 р. — 93,60 фр. та року 1934 — 108,70, 4) д-ра М. Галіна — 28,80 фр., 5) Української Громади в Бакеу збірка за року 1933 — 97,90 фр., 6) п. NN через п. Геродота — 72 фр., 7) Мих. Рошка з Богородчан — 15 фр., 8) Омеляна Мельника з Шапхаю — 20 фр., 9) інж. А. Зубенка з Праги — 50 фр. з нагоди обрання проф. О. Лотоцького почесним членом Бібліотеки, 10) п. М. Горолюка збірка на лист ч. 655 — 45 фр., 11) Степаненка Олександра з Греноблю — 2,50 фр.

Замість поздоровлень та привітань з нагоди Новорічних та Різдваєних Свят пожертви склали: Юр. Яковлів — 20 фр., С. Нечай — 20, ген. О. Удовиченко — 20, Рудичів — 10, І. й О. Гораїни — 10, прот. І. Бриндзан — 20, О. й І. Косець — 14, О. Стрілецький — 5,55, Мих. Кармеліта — 5,55, В. Остапчук з родиною — 4,85, проф. А. Яковлів — 20, В. Перебийніс — 10, Мих. Горолюк — 10, Є. і В. Прокоповичі — 25, Укр. Емігрантська Громада в Греноблі — 5 та філія Військового Т-ва в Греноблі — 5.

Всім жертводавцям та прихильникам Рада Бібліотеки складає найсердечнішу подяку.

За грудень надійшло пожертв 891 фр. 85 с., а всього пожертв за минулий 1934 рік — 5543,30 (за рік 1933 було пожертв — 5992 фр. 85 с.)

За той же час Бібліотека одержала такі дарунки книгами та іншими друками: від В-ва «Торбан» у Львові — 1 зшиток нст «Коляди» Ярославенка, п. Оп. Половика (Париж) — 7 кн., Місії УНР у Франції — 2 кн., д-ра Юр. Студинського (Париж) — 1 кн., Ол. Лугового з Канади — 1 кн., С. Калинця з Бразилії — 1 кн., В-ва Чесько-Українська книга (Прага) — 1 кн., п. І. Корогоди — 1 кн., п. Косенка — 2 кн., Редакції «Розбудови Нації» з Праги — 8 кн., п. Іл. Хмелюка — 1 кн., Юл. Наглюка — 2 чч. журналів, п. І. Морей де-Морана — 58 кн. та 22 чч. журналів, В-ва «Українська Бібліотека» із Львова — 1 кн., та В-ва «Книгозбірні Вістник» (Львів) — 1 кн.

В Чехословаччині.

— Добрий почин. Студія Побутового Театру в Празі, що її заснувала пані Н. М. Дорошенкова, розвивається добре. Мета студії — знайомити молоде українське покоління, те, що на чужині вже виросло і Українці не бачило, або забуло її за дитинством, з українським народним побутом, піснею, мовою. Особливо цінною являється праця студії на ниві української мови, де вона дбає про її чистоту, пильнує вимови, розвиває почуття її. Молодь бо наша, виросши поза рідним краєм, далеко од джерела живої народної мови, серед чужого оточення, під його впливом говорить здебільшого мовою неправильною, иноді штучною та впрост жакливою.

Вітаємо ініціативу нашої відомої талановитої артистки, яка серед несприятливих умов життя на чужині, за наших тяжких часів, знайшла в собі енергію й сили покласти основу новому ступню ознайомлення з Українською, любови до неї, які гуртують в Студії молоді наші пагінці, нашу надію і зміну.

Українська історична галерея.

В студії нашого молодого, але вже відомого маляра В. Дядиного ми мали змогу ознайомитися з його останньою великою працею: низкою образів, що дають монументальну ілюстрацію української історії з доби ігнажкої, з доби козачої. Перед нашими очима пройшли постаті Олега, Святослава, св. Ольги, Вслодимира Великого, Ярослава Мудрого, Ігоря з «Слова», Романа Галицького, Корселя Данила та інших, а за ними — Байди Вишневецького, Сагайдачного, Богдана Хмельницького, Виговського, Доршненка, Самойловича, Мазепи, Агостсла, Подуботка і Розумовського.

Галерея, яка вимагала для свого виконання довгих попередніх студій і здійснення якої стало можливим тільки завдяки допомозі українця-мецената, що тим прислужився нашому мистецтву, представляється імпульсивно. Інтересна, а іноді дуже оригінальна композиція, живі постаті, часом багато руху, сильні кольори і їх вміле й ефектне сполучення роблять своє враження. В особі молодого маляра маємо ми талановитого майстра, що влучно вміє поєднати наші давні мистецькі традиції з сучасною малярською технікою, зв'язуючи все до купи патріотичним чуттям.

Вітаючи цінну працю молодого майстра, можемо побажати, щоб такі був доведений до краю план, який давню державу князів наших через блискучу епоху гетьманську зв'язував з останнім етапом нашої державности — сучасним, що являється продовженням і вивершенням того-ж сьмого історичного процесу.

Залишасмо за собою право дати детальну оцінку колекції і наші зауваження з погляду історичного на той час, коли її буде виставлено. Бо надіємося, що таку виставку буде впоряджено. Вона б дала змогу і своїм, і чужим ознайомитися з цінною працею українського артиста, а коли б до того були зроблені відповідні репродукції, то це зробило б колекцію приступною ширшим колам нашого громадянства.

Бібліографія.

«Wschód - Orient», NN 2-3-4, червень-грудень 1934 року. Останнє число (потрібне) цього «чвертьрічника, присвяченого справам Сходу», багате на зміст і складене живо. В центрі уваги треба поставити ґрунтовну й цікаву розвідку редактора журналу В. Бончювського, — «Схід і Польща», — на якій слід би спитися докладніше. Годиться відмітити участь українського автора, нашого талановитого поета Євгена Меланюка, якому належить стаття: «Темниці Гоголя». З українського матеріалу значимо тако-ж історичну замітку Бориса Ольхівського — «Польсько-українська книгарня в Москві». В огляді «Замість хроніки ССРСР» значну частину присвячено Україні й подано кілька характерних уривків із совітської преси. Спиняючись на пакті кавказької конфедерації, «Wschód» наводить і нашу думку про неї, подаючи цитати з передовиці «Тризуба» ч. 27-28 м. р. В рецензіях зустрічаємо докладну й прихильну оцінку книжки О. Шульгина «Без території».

Можна побажати, щоб в наступному році цей інтересний журнал виходив регулярно: кожна його книжка дає багатий і різноманітний матеріал для освітлення справ Сходу. Z.

Підтвердження голоду на Україні самими більшовиками

«Известия» з 24 грудня м. р. видрукували декрет уряду ССРСР про списання боргів по сільсько-господарських позичках, які бу-

ло видано до 1 січня 1933 року. Загальна сума списаного боргу по всьому ССРСР—435.639.000 рублів; з них 80.438.000 рублів припадає на Україну, яка, сильно потерпівши в 1932 році, не дивлячись на всі заходи більшовиків, цього боргу повернути не змогла через цілковите економичне виснаження.

Майже одночасно ті-ж самі «Известия» з 27. XII м. р. видрукували другу постанову уряду ССРСР, яка ще більше підкреслює наскільки сільсько-господарське становище на Україні є непевним і навіть критичним.

От ця постанова: «З метою дальшого господарського посилення колхозів совіт народніх комісарів ССРСР і Центральний Комітет ВКП(б) постановляють: 1) відпустити з державних запасів колхозам, що постраждали від стихійних нещасть, насіннєву, продовольчу й фуражну допомогу в розмірі 69.197.000 пудів (пуд—16 кіло). 2) розподілити відпущену колхозам насіннєву, продовольчу й

фуражну позику по районах таким чином... колхозам Української ССРСР — 38.550.000 пудів (себ-то 1,22 на душу населення). З того: Дніпропетровський області — 12.200.000, Одеський — 10.900.000, Донецький — 6.400.000, Харківський — 5.450.000, Вінницький — 2.450.000, Київський — 950.000, Чернігівський — 200.000 пудів».

Як видно з останніх цифр, в попередніх роках і в минулому році особливо постраждала південно-східня частина України.

Ucrainica

В «The Slavonic and East European Review», (ч. 38 vol. XIII за січень 1935), що його видає «School of Slavonic and East European studies in the university of London» під редакцією сэра Бернара Пирса, Р. В. Сетс-Ватсон та Нормана Б. Джейбсона, розміщено дві статті, що відносяться до України: «Україна і її політичні аспірації» — О. Шулгин, та «Карпатська Русь» — Августина Веслошина.

Нові книжки й журнали.

— Вісти Музею Визвольної Боротьби України, ч. 7. Прага. Січень 1935. Містить пам'ятний список жертводавців од 21. IX до 31. XII 1934 р. та подає відомості, що торкаються збіркової акції на будову Українського Дому в Празі.

— «Rothé» орган оборони національної народів Кавказу, України та Туркестану, ч. 97, грудень 1934. З українського матеріалу приносить потрібну й докладну статтю Іл. Косенка: «Далеко-східня або Зелена Україна» й живо складену хроніку.

— Bulletin tri-hebdomadaire d'informations orientales «Ofinor». Український відділ. Бюлетень «Ofinor» почав з 3-го січня с. р. видавати й українські пресові повідомлення.

«Дирекція агенції «Ofinor», віруючи, що заснування її українського бюлетеня принесе одночасно користь як їй, так і українській пресі», вдається до всієї української преси з проханням про обмін на своє українське видання. Секретарем українського відділу «Ofinora» — А. Чехівський.

Бунчужний 7-ї пішої сотні 3-ї Земляної Стрілецької дивізії

Михайло ВАНЦЮЛА

упокоївся в Парижі в шпиталі Некер 29 грудня 1934 року після недовгої, але тяжкої недуги.

Жертуйте на Музей Визвольної Боротьби України в Празі

Пожертви слати на адресу директора Музею: Prof. D. Antonovyc, Praha-Nusle, 245, Czechoslovakia.

22- січня — день Музею Визвольної Боротьби України

Одним з важливіших національних свят українського народу є свято 22-го січня з нагоди проголошення самостійности України та соборности українських земель.

Скрізь, де скупчується українське громадянство, відбуваються в це свято сходини, щоб теплим словом згадати борців за волю України та зміцнити свій дух у боротьбі за здійснення в житті тих ідей, що втілено в історичних актах 22-го січня 1918 та 22-го січня 1919 р.

Товариство «Музей Визвольної Боротьби України» на своїх загальних зборах 27-го червня м. р. ухвалило звернутися до українського громадянства з закликом — уважати день 22-го січня за день Музею Визвольної Боротьби України та підтримати розпочату ним справу збірки пожертв на будову Українського Дому в Празі.

Нехай в свято 22-го січня українське громадянство своїми жертвами забезпечить існування Музею, що своїми збірками свідчить про тяжку путь, пройдену українським народом, та кличе до дальшої боротьби за створення незалежної України!

Книжка, яку мусить прочитати кожен свідомий українець

Проф. О. Ш у л ь г и н

Б Е З Т Е Р И Т О Р І І

(Ідеологія і чин уряду УНР на чужині)

з передмовою Вячеслава Прокоповича.

Ціна 10 франц. франків без пересилки. Видавництво «М е ч» у Парижі.

До набуття в редакції «Тризуба»

Чому треба розповсюджувати книгу «Без Території»?

Бо вона дає автентичний матеріал про те, що зробив Уряд У. Н. Р. і відповідальна еміграція закордоном;

Бо вона формує погляди державницько-настроєної, відповідальної частини української еміграції;

Бо вона документально спростовує всі брехні большевицько чи анархічно-настроєних гуртків і всяких претендентів;

Бо вона дає відповідь на всі великі українські проблеми політично-національного характеру.

Бо вона своїм змістом поширює погляд українського загалу на всі національні питання і підкреслює шкідливість всякого партикуляризму і всякої партійности під час великої боротьби за національне визволення.

Український Тиждень

неполітичний тижневик, що докладно інформує про життя української еміграції в Чехословаччині та про найбільші події українського життя взагалі.

Передплата: в ЧСР річно кч. 48, піврічно кч. 24, місячно кч. 4. Закордоном річно кч. 72, піврічно кч. 36.

Адреса редакції та адміністрації: Praha XII, Sumarska 16. C. S. R.

КНИГАРНЯ «ТРИЗУБА»

одержала на склад книгу Св. Доленги — «Скоропадщина». Ціна у Франції — 5 фр. з пересилкою.

ТРИЗУБ

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований р. 1925 Вяч. Прокоповичем, виходитиме в 1935 році по-старому і за участі тих самих співробітників

Умови передплати на 1935 рік

У Франції на рік — 80 фр., на півроку — 40 фр., на три місяці — 20 фр.
на один місяць — 8 фр., окреме число — 2 фр.

	1 рік.	1/2 року	3 місяці	1 місяць	окр. чис.
ЧЕХІЯ	80 к. ч.	40 к. ч.	20 к. ч.	10 к. ч.	3 к. ч.
ПОЛЬША	25 зл.	15 зл.	8 зл.	3 зл.	1 зл.
РУМУНІЯ	500 леїв	300 л.	150 л.	50 л.	20 л.
НІМЕЧЧИНА	12 мар.	6 м.	3 м.	2 м.	0,50 м.
СПОЛ. ШТАТИ П.А.	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.
КАНАДА	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.
БЕЛЬГІЯ	20 бельг.	10 б.	6 б.	2 б.	0,60 б.

У Парижі набувати в книгарні В. Поволоцького, 13 rue Bonaparte, Paris VI.

Закордоном журнал передплачувати й набувати можна у представників «Тризуба»: 1) В Канаді — W. Sikewich, P.O. Box 333 Toronto, Ontario, Canada. 2) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche, 45. Bucarest. 3) В Чехословаччині — П р а г а: P. Filonovic. Horni Cernosice u Prahy, c. 107. П о д є б р а д и: п. інж. Бурачинський. Ukr. Hosp. Akademie, Poděbrady. 4) В Польщі — J. Lipoweski, ul. Czerniakowska 204, m. 25, Warszawa, для грошевих переказів — пошт. рахунок 13.435 Warszawa, Jan Lipoweski. 5) В Спол. Штатах «Surma Book», 103 Av. A. New York, N. Y., U. S. A. 6) В Царьгороді: M. Zabello. Posta kuturu № 224. Beyoglu. Istanboul. Turquie. 7) В Бельгії — Georges Jakovliv, Ing., 43, rue de Coppin, Jambes — Namur. Chèque Postal 234465.

Постаті козаків до витинання робота маляра-баталіста Л. Перфецького

Великий аркуш брестольського картону в фарбах, що представляє піхоту, кінноту, гармати то-що — армі УНР з 1920 р.

Видання — «Тризуба». Найкращий подарунок нашим дітям.

Добра розвага — малим, дорослим — гарна оздоба до хати.

Ціна аркушу — 2 фр. (пересилка у Франції — 15 с. за кордон — 30 с.).

При гуртовім замовленні в значна знижка. Замовляти в адміністрації «Тризуба» 42, rue Denfert-Rochereau, Paris 5-е та в Українській Бібліотеці ім. С. Петлюри — 41, rue de La Tour d'Auvergne, Paris 9-е.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагує — Комітет.

Адміністратор: Іл. Косенко
Le Gérant: M-me Perdrizet.